

Regionalizacija danas, centralizacija sutra

KRUNOSLAV VUKELIĆ
Profesor sociologije
e-mail: krunoslav.vukelic@os.t-com.hr

UDK 316.42:061.1(4-67 EU)
321.7:061.1 EU
Izvorni znanstveni rad
Primljeno: 9. prosinca 2004.

Polustoljetna ideja o ujedinjenoj Europi, nastala iz primarno (ako ne i jedino) ekonomskih interesa država zapadno-europskog bloka, konačno se počela i formalno ostvarivati. Međutim, nije baš posve jasno što će to Europa postati: nekakva konfederacija europskih država ili je to federalna država u nastajanju? U svakom slučaju, pitanje univerzalnoga europskog identiteta, identiteta koji bi sve europske nacije stavio pod zajednički nazivnik, postavilo se a posteriori. Iako se u načelu ističe da će Unija respektirati nacionalne identitete država članica, posve je očito da je za EU u ovom trenutku puno prihvatljiviji koncept "Europske regija" i što veća unutarnja regionalizacija europskih država s prešutnim ciljem slabljenja nacionalnih identiteta. U osnovi svih regionalnih pokreta bila je nerealizirana želja za vlastitom nacionalnom državom ili barem veća autonomija u postojećoj državi, ali i dihotomija centar – periferija u kojoj su se ti entiteti osjećali eksploatiranim od strane centra. Međutim, te nekadašnje političke ciljeve napustili su svi regionalni pokreti zbog dva razloga: 1) 1994. godine pri Europskoj Uniji osnovan je Odbor regija u kojem regije mogu promicati svoje zahtjeve; 2) Teoretski, multi-level princip donošenja odluka u EU regijama teoretski omogućuje puno veću relativnu političku moć, nego što su ih one imale u matičnim državama. Ipak, mišljenja smo da je taj multi-level princip samo prividan i privremen jer će donošenjem europskog ustava Europa postupno krenuti ka federalizaciji i centralizaciji moći. Stoga je poticanje regionalizacije i regionalnih identiteta samo jedno poglavlje omekšavanja državnih granica i slabljenja nacionalnih identiteta "stare" Europe s ciljem kreacije nadnacionalnoga europskog identiteta i centraliziranoga političkog sustava.

Ključne riječi: REGIONALIZAM, NACIONALNI IDENTITET, EUROPSKI IDENTITET, EUROPSKA UNIJA, NACIONALNA DRŽAVA

Uvod

Velik interes koji u današnjim akademskim i političkim raspravama privlači pitanje europskog identiteta i budućeg uređenja Europe relativno je novijeg datuma. Čak možemo reći da se o nekakvoj mogućnosti stvaranja univerzalnoga europskog identiteta počelo raspravljati tek nakon što je ideja ujedinjene Europe zaživjela. Je li toj donedavnoj nezainteresiranosti uzrok bila nekakva sumnjičavost prema mogućnosti ostvarenja ideje "Europe bez granica" zbog višestoljetnih konflikata i otvorenih pitanja unutar Europe, ili je ta rasprava postojala, ali je bila institucionalno i s namjerom ograničena na uske krugove i potisnuta izvan sfera "javnih arena", ostaje tek da se razjasni. U svakom slučaju, danas je polustoljetna ideja Europske Unije postala realnost i, osim promišljanja o njezinoj prošlosti, korisno bi bilo i pokušati predvidjeti što će sve ona sa sobom donijeti. Činjenica je da su zapadnu Europu prema ujedinjenju u Europsku Uniju vodili ponajprije ekonomski interesi i da je taj interes, sam po sebi, bio duboko racionalan. Možda se može reći i da je on na neki način bio nužnost, jer se europska ekonomija našla na vjetrometini "podivljale" svjetske ekonomije. Primat SAD-a, kao jedine službene velesile, postao je prevelik balast, međutim, velike prijetnje dolaze i s drugih strana: već nekoliko desetljeća snažne ekonomije Japana, Kanade, Australije, Južnoafričke Republike; moćne ekonomije Rusije i Kine, koje su, svojim otvaranjem i prihvaćanjem kapitalističkih obrazaca ponašanja na globalnom tržištu, tek sada počele ostvarivati svoje goleme razvojne potencijale; i vrlo dinamične ekonomije država jugoistočne Azije poput Malezije, Singapura, Hong Konga, Tajvana i drugih koje koriste svoj odličan zemljopisni položaj, a

uz to imaju i jeftinu radnu snagu. Dakle, ekonomski ujedinjena Europa bila je racionalan i vjerojatno nužan izbor. No, to ekonomsko jedinstvo sa sobom povlači velik broj željenih i neželjenih konzekvencija. Ipak, nije baš posve jasno, a niti je to službeno deklarirano, što će to Europa postati: nekakva konfederacija europskih država ili je to federalna država u nastajanju? U oba se slučaja pitanje univerzalnoga europskog identiteta, identiteta koji bi sve europske nacije sveo pod zajednički nazivnik, postavilo *a posteriori*. Hoće li taj identitet biti supranacionalan, infranacionalan, supernacionalan ili što-već -nacionalan, tek će se vidjeti. Uostalom, upitno je da li je on za dobro funkcioniranje Europske Unije uopće potreban? Prema nekim teoretičarima, jedinstvo tržišta zahtijeva i određeni stupanj simboličkog jedinstva, što su ga dosad osiguravali nacionalni identiteti. Sada bi to, u slučaju Europe, trebao činiti univerzalni europski identitet. Kako se on kreira, na kojim temeljima, što su temeljna načela tog kreiranja? Ključna teza ovog rada je sljedeće: iako Europska Unija posebno ističe da respektira nacionalne identitete vlastitih članica i dopušta isticanje nacionalnih posebnosti država članica i onih država koje će to tek postati, poticanjem regionalnih pokreta, regionalne samouprave i međuregionalnih suradnji, ona postupno oslabljuje nacije-države i njihove institucije otvarajući time prostor za stvaranje nadnacionalnog identiteta kojima bi ojačala vlastite, a formalno i zajedničke institucije. Daljnji tekst je pokušaj njezine argumentacije.

Sadašnji i budući trenutak nacionalnih identiteta

U svojoj knjizi *Nacije i nacionalizmi* (1993) Eric Hobsbawm je ustvrdio da će "nacije" i "nacionalne države" uskoro biti potrošene povijesne kategorije i da nas zbog toga očekuje supranacionalna i infranacionalna budućnost u kojima će nacije i nacionalizmi imati minornu ulogu. Međutim, to ipak ne znači da će nacionalne povijesti i kulturne vrednote pojedinih naroda pasti u zaborav; dapače, kroz njegovanje jezika, običaja, folkloru i uz pomoć obrazovanja te vrednote održavat će se i dalje, možda i jačim intenzitetom nego danas. Tih godina, ako uzmemo u obzir krvave ratove na području bivše SFRJ, raspad Sovjetskog Saveza i skorašnji raspad Čehoslovačke, kad je došlo do eksplozije nacionalizama i težnji brojnih naroda za autonomijom, to je svakako bilo vrlo hrabra i kontroverzna pretpostavka; međutim, iz današnje perspektive, ona je zvučala proročanski.

Većina europskih nacija doživljava svojevrstu krizu identiteta – izgubile su vlastitu ekskluzivnost, vlastitu samodefiniciju, susjede-neprijatelje ili takmace, vlastito samospoznavanje i, napokon, vlastito određenje što je to biti nekom nacijom. One polako gube identitet, koji je dugo i mukotrpno stvaran. Osim toga, nacionalizam je danas dobio negativan predznak, iako on neprijeporno može imati i neke pozitivne strane. Multikulturalnost i multinacionalnost, poštovanje prava manjina danas su izrazito poželjne političke vrijednosti u EU, a, barem formalno, i u cijeloj Europi. U sadašnjoj "politički priznavanja" vlastiti etnički, rasni, profesionalni, vjerski, regionalni, pa čak i spolni identiteti postaju jako političko "oružje" u "javnim arenama". Dakle, isticanje identiteta je poželjno, ali ne svih. Identiteti koji promiču slobodu izbora i mišljenja ili su njezin pokazatelj i oni koji nisu šovinistički i ekskluzivni ni prema kome, prihvaćaju se i smatraju se bogatstvom neke europske države, pa tako i cijele Europe. Europa se jasno distancirala od nekih dijelova svoje prošlosti poput nacizma, holokausta, terorizma kakvog su vodili ETA i IRA, rasne diskriminacije, ksenofobije, ali i od nekih dijelova svoje sadašnjosti kao, na primjer, od neo-nacizma, etničkog čišćenja, diskriminacijske politike Jörga Haidera, Jean-Marie Le Pena, Slobodana Miloševića itd. No, svaki politički program koji sadržava kulturne univerzalije Europe i koji za sebe kaže da je "proeuropski", za EU je hvalevrijedan i dobit će potporu svake vrste. Iako među europskim narodima ima velikih razlika, smatra se da postoji nešto što se može nazvati europskim identitetom, iako je njega jako teško opisati i odrediti što ga čini. Smatramo da je upravo ta fiktivnost i nedefiniranost (a time i neomeđenost) vrlo plodno tlo za stvaranje nekog višega, sve-europskog identiteta. Taj se identitet stvara raslojavanjem postojećih nacionalnih identiteta na njezine još manje dijelove procesom koji nazivamo *regionalizacija*.

Regionalizmi – nekad i sad

Pojam “regije” može se odnositi na određeno područje, određeni teritorij koji u političkom uređenju neke države može imati (često ga i ima) određeni stupanj lokalne autonomije i vlasti – dakle, riječ je o području koje se nalazi **unutar jedne** države. Međutim, regija može značiti i neki prostor koji prelazi okvire jedne države (npr. Sredozemlje, Južne Alpe, Podunavlje), dakle, pojam koji se odnosi na širi međunarodni teritorijalni prostor koji se nalazi **u granicama nekoliko** država. Kad govorimo o regionalizmima kao pokretima, mi koristimo prvo navedeno značenje jer su to pokreti koji djeluju unutar jedne postojeće nacionalne države. Shodno tome, neki se autori umjesto pojmom “regionalizma” radije koriste pojmom “sub-nacionalizma”, iako se time naglasak stavlja samo na etničku dimenziju koja je u većini takvih pokreta vrlo važna, ali ne mora biti i presudna (npr. za Legu Nord, Istru itd). Prefiks sub- u pojmu “sub-nacionalan” značio bi “pod-nacionalni” ili “unutar-nacionalni”, a zapravo bi točnije bilo reći “unutar-državni”.

Regionalizmi kao pojave najčešće se objašnjavaju dihotomijom centar – periferija; regionalizmi su nastali kao reakcija periferije na osjećaj kulturne, političke i ekonomske eksploatacije od strane centra. Prema Castellsovoj tipologiji oblika i izvora izgradnje identiteta, regionalizmi poput katalonskoga, škotskog, baskijskog i sl. primjeri su *identiteta otpora* što ga “stvaraju oni subjekti koji se nalaze u položajima/uvjetima u kojima su obezvrijeđeni i/ili stigmatizirani logikom dominacije, te tako kopaju rovove za otpor i preživljavanje koji se temelje na načelima koja su različita ili suprotna onima koji prožimaju društvene institucije” (Castells, 2002:18). Neki su regionalizmi isticali eksploataciju centra na svim razinama (Katalonija, Baskija), neki su istaknuli ekonomsku eksploataciju (poput Lege Nord, prema čijim je zagovarateljima jug Italije “kriv” što razvoj sjevera Italije nije snažniji i dinamičniji), neki kulturnu (Valonija, Škotska), a nekima je, izgleda, primarni cilj oživljavanje i valorizacija vlastitoga autohtonog jezika (kao npr. velškom pokretu). Ti su regionalizmi tijekom svoje povijesti težili ka vlastitoj nacionalnoj državi, odcjepljenju od matice ili barem većoj autonomiji unutar postojeće nacionalne države. No, postoje i neka područja u Europi čiji stanovnici nesumnjivo njeguju određeni identitet povezan s regijom u kojoj žive, ali ti regionalni identiteti nisu postali politička opcija koja bi imala zahtjeve za još većom autonomijom ili odcjepljenjem od matične države. To su npr. Bavarska, Šleska, Burgundija, Sicilija, Provansa, Korzika, Alzac, Sardinija, Galicija itd. Stanovništvo tih područja isticalo je svoju posebnost koja se ogledala, primjerice, u posebnom dijalektu (Bavarska), nekim elementima običajnog prava (Sicilija), vendetti – krvnoj osveti (Korzika), folkloru i sl., ali je to sve ostalo samo na simboličkoj razini, bez mijenjanja postojećih odnosa u državi-matici.

Međutim, sadašnjost regionalnih pokreta i ideje regionalizma nešto je posve drugo: regionalni pokreti odbacili su svoje klasične ciljeve – autonomiju i neovisnost – i svoju sreću potražili kao podjedinice većega političko-ekonomskog entiteta, nego što je to nacionalna država – kao podjedinice Europske Unije (Painter, 1998). Nekadašnji separatizam u europskim zemljama zamijenjen je novom strategijom – zaobilazanjem svojih nacionalnih vlada i izravnim obraćanjem Bruxellesu pomoću dviju institucija: **Odbora regija**, u kojoj participiraju samo države članice Europske Unije i preko **Skupštine europskih regija**, u kojoj mogu participirati regije iz svih europskih zemalja, a ne samo iz zemalja članica Europske Unije.

Regije – politički subjekti suvremene Europe

Prije gotovo 20 godina, 1985. godine u Strasbourgu je osnovana **Skupština europskih regija** (*Assembly of European Regions*, poznatija pod kraticom **ARE** – *Assemblée des Régions d'Europe*), politička organizacija koja promiče sudjelovanje regija u donošenju politika na europskoj razini te međuregionalnu suradnju između regija u Europi. Njezina je zadaća u zastupanju interesa regija kroz promicanje regionalizacije te institucionalizacije sudjelovanja

regija u europskoj politici. Skupština europskih regija danas broji 250 članica – regija iz 26 europskih država, među kojima ima i 10 regija iz Hrvatske, i 13 članica – međuregionalnih organizacija, od kojih su neke Alpe-Adria, Zapadne Alpe, Južni i Srednji Jadran itd. (<http://AER Member Regions>). Osim što se time formalno institucionaliziralo participiranje regija u političkom životu Europe, omogućeno je i da se model regionalizacije Europe postavi kao jedan od modela izgradnje ujedinjene Europe.

Sljedeći korak ka međuregionalnoj suradnji bilo je donošenje programa **INTERREG**, što ga je Europska Unija donijela 1990. godine. Cilj te inicijative bilo je pripremanje pograničnih područja zemalja članica EU za zajednicu bez unutarnjih granica. U sadašnjem trenutku aktualan je program **INTERREG III**, predviđen za razdoblje 2000–2006. Jasan je cilj tog programa jačanje “gospodarske i socijalne kohezije u Europskoj Uniji poticanjem uravnoteženog razvoja europskog kontinenta prekograničnom, transgraničnom i međuregionalnom suradnjom” (<http://Pojmovnik europskih integracija>). Takav “regionalni pristup” osobito se uočava na području ekonomske povezanosti između regija koje se nalaze u različitim državama. Tako Europska Unija, smatrajući da je cijelo područje bivše Jugoslavije nekoć bilo jako ekonomski integrirano, makroregiji u kojoj se nalazi Hrvatska pristupa s uvjerenjem da bi sva potencijalna ulaganja bila umnogome olakšana ako bi se cijelo to područje ponovno ekonomski integriralo. Međutim, i Slovenija i Hrvatska, kao zemlje bivše SFRJ, sada su gotovo potpuno izvozno orijentirane ka tržištu Europske Unije, što ovakav pristup čini neezgaktim.

Ugovorom iz Maastrichta 1992. godine regijama je omogućeno da imaju predstavnike u Vijeću EU (Vijeću ministara) a, još važnije, formiran je novi politički subjekt – **Odbor regija** (*Committee Of Regions – CoR*), koji je, uz Gospodarski i socijalni odbor, postao drugo savjetodavno tijelo EU sa središtem u Bruxellesu. Odbor regija sastoji se od 222 člana koje biraju tijela lokalnih vlasti na razdoblje od četiri godine. Ti predstavnici su gradonačelnici, načelnici općina, predsjednici regionalnih tijela ili imaju slične funkcije. Kasnijim ugovorom iz Nice 2000. godine, zbog primanja novih država članica u članstvo u EU, predviđeno je povećanje Odbora do najviše 350 članova. Kakav je sastav tog Odbora s obzirom na države članice? U trenutačnom sazivu situacija je sljedeća: Francuska, Njemačka, Italija i Velika Britanija imaju po 24 zastupnika, Španjolska 21, Austrija, Belgija, Grčka, Nizozemska, Portugal i Švedska po 12, Danska, Finska i Irsko po 9, a Luksemburg 6. Kao što vidimo, broj zastupnika regija iz neke države ovisi o ukupnom broju stanovnika te iste države. S obzirom na to da je po broju stanovnika Hrvatska slična Irskoj (3,7 mil. st.), da je Hrvatska već u Europskoj Uniji, imala bi ukupno 9 zastupnika u Odboru regija. Međutim, je li “demokratski” da Francuska, površinom najveća zapadnoeuropska država, i Njemačka, najmnogoljudnija država Europske Unije, imaju “samo” po 24 zastupnika, a da ih Luksemburg, s niti pola milijuna stanovnika ima “čak” 6?! S obzirom na doista malen teritorij, predstavnici luksemburških regija vjerojatno dolaze iz istih regija (ili, vjerojatnije, općina), dok su u isto vrijeme sve njemačke regije i brojem stanovnika i površinom veće od cijelog Luksemburga! O principu popunjavanja mjesta u institucijama Europske Unije govorit ćemo nešto kasnije.

Osnovna načela Odbora su: *supsidijarnost* (najvažnije načelo – odlučivanje u EU što je više moguće približiti građanima), *proksimitet* (transparentnost odlučivanja i razgovjetnost odgovornosti) i *partnerstvo* (Europe, nacija, regija i lokalnih vlasti). Sva tri načela u biti govore o maksimalnoj decentralizaciji moći i odlučivanja, koje bi što je više moguće trebalo biti u rukama “maloga” europskog čovjeka. Međutim, želimo istaknuti ovo: konstituiranjem Odbora regija regionalni pokreti i ideja regionalizma dobile su od Europske Unije “zeleno svjetlo” za vlastitu društveno-političku djelatnost, koja je dosad u najvećem broju slučajeva bila onemogućena, a u nekim slučajevima čak i zabranjena. Tu akciju izravno su potaknule institucije EU i možemo slobodno reći da je ova regionalizacija školski primjer “*top-down*” regionalizma, odnosno “regionalizma odozgo”. Osim što se time neprijeporno (barem službeno) omogućuje decentralizacija, događa se i nešto drugo: regije su i formalno sposobne donositi stra-

teške odluke bez prethodnog konzultiranja s vladama pripadajućih država – dakle, regijama je omogućena izvjesna autonomija u okviru EU. Stoga i ne čudi što su se svi nekoć glasni regionalizmi poput katalonskoga, baskijskog i valonskog “smirili”. Ako već nisu ostvarili svoje ciljeve unutar države u kojoj se nalaze, smatraju da im multinacionalna zajednica kao što je EU pruža i formalne i neformalne uvjete i za održavanje svog identiteta i za puno ravnopravnu poziciju od one koje su imali u matičnim državama. Dalekosežnija je ipak činjenica da je “top-down” regionalizacija dovela do disolucije nacionalnih identiteta i usitnjavanja nacionalne države na više unutarnacionalnih identiteta, odnosno na veći broj autonomnih jedinica. Mišljenja smo da se na tom *backgroundu* gradi i novi nadnacionalni europski identitet koji će nastojati sadržavati sve moguće identitete europske provenijencije.

Decentralizirana Europa?

Dakle, s jedne strane, čini se da Europska Unija propagira regionalizaciju, multikulturalnost i decentralizaciju i da, što je više moguće, proces donošenja odluka spusti na najnižu razinu. Regije imaju svoje predstavnike u krovnim institucijama ujedinjene Europe koji mogu djelovati mimo svojih matičnih država. *Teoretski*, multi-level princip donošenja odluka u EU *teoretski* omogućuje regijama puno veću političku moć, neovisno o veličini teritorija ili broju stanovnika. Ipak, iza te decentralizacije kroz regionalizaciju krije se nešto drugo. Već ugovorom iz Amsterdama 1997. godine uloga Europskog parlamenta je znatno povećana, a ujedno je i uvedena mogućnost suspenzije države članice iz postupka donošenja odluka. Nacrt Ustava Europske Unije što ga je predsjedništvo Europske komisije pod vodstvom predsjednika Valeryja Giscarda d'Estainga javnosti prezentiralo 26. svibnja 2003. godine, istina, izbacuje pojam “federalna” unija, kako je to bilo navedeno u Maastrichtu, i zamjenjuje ga pojmom “sve bliža unija”, no, dokument nedvosmisleno proširuje ovlasti europskih institucija i na ona područja koja su još uvijek bile kompetencije nacionalnih vlada, kao što su energetika, svemirska istraživanja i slično, ali i pitanja kao što su azil, imigracije i prekogranični kriminal. Nadalje, nacrt predviđa i glasovanje kvalificiranom većinom kao normu, a jednoglasnost odluka predviđena je samo u iznimnim slučajevima. Glasovanjem kvalificiranom većinom omogućit će većim zemljama članicama da centraliziraju kontrolu u Vijeću bez prava veta malim zemljama. I inače je princip popunjavanja Europskog parlamenta (i svih institucija Europske Unije) vrlo problematičan: temeljni dio svake demokracije – jedan čovjek – jedan glas – jednake težine u ovom slučaju nije ispoštovan. Naime, u članku 19. stavka 2. nacrtu europskog ustava piše sljedeće: “Europski građani zastupljeni su u Europskom parlamentu regresivno proporcionalno i to s najmanje četiri predstavnika po zemlji”, pri čemu ovo “regresivno proporcionalno” znači da što je veća zemlja, to je veći i broj stanovnika koje zastupa pojedini europski parlamentarac. Prema tom principu, Njemačka u Europskom parlamentu ima 99 zastupnika koji zastupaju 82 milijuna stanovnika Njemačke, što znači da jedan zastupnik zastupa u prosjeku 828.000 ljudi. Austrija pak ima 18 zastupnika koji zastupaju 8,1 mil. njezinih stanovnika ili jedan zastupnik na 450.000 stanovnika. Luksemburg, kao država u sastavu EU s najmanje stanovnika, ima šest zastupnika koji zastupaju 410.000 stanovnika ili svaki zastupnik na 70.000 stanovnika! (<http://EUROPARL>) Taj golemi nerazmjer objašnjava se tvrdnjom da bi, u slučaju da je broj zastupnika neke države proporcionalan s brojem stanovnika, Europski parlament vrvio Nijemcima, Britancima i Francuzima, što bi definitivno dovelo u pitanje smisao same Europske Unije. Ipak, ovaj princip u budućnosti može proizvesti određena nezadovoljstva i osjećaj nepravedne raspodjele moći. U svakom slučaju, postoji niz naznaka da će buduća Europa biti mreža brojnih nacionalnih, regionalnih i europskih institucija, ali da će politička moć i donošenje presudnih strateških odluka biti u rukama samo najviših dužnosnika i tijela Europske Unije, odnosno u rukama tzv. “europske elite”. Stoga možemo reći da se recentnom decentralizacijom nacija-država zapravo suptilno stvara teren za buduću centraliziranu Europu.

Zaključak

Europska Unija je nadnacionalna zajednica koja danas broji 25 zemalja članica, a na primanje u punopravno članstvo čekaju još tri države. Osim što EU potiče međusobnu suradnju među državama članicama i nastoji postići što veću koheziju među njima, ona trenutačno snažno potiče i suradnju između regija, ali i samu ideju regionalizma kao političke opcije, koji je u postojećim okvirima bio izravno suprotstavljen centraliziranoj nacionalnoj državi. Formiranjem institucije Odbora regija EU je pokazala tendenciju ka decentralizaciji vlastite moći i promicanjem načela supsidijarnosti. Međutim, smatramo da je ta decentralizacija privremena jer se usporedo s procesom regionalizacije događaju i procesi centralizacije i federalizacije Europske Unije te tendencija globalne politike EU da svim područjima pristupa kao dijelovima većih, transgraničnih i međuregionalnih područja. Već je amsterdamskim ugovorom iz 1997. znatno ojačana uloga Europskog parlamenta u odnosu na vlade nacionalnih država, a uvedena je i mogućnost suspenzije države članice iz postupka donošenja odluka. Još veći dokaz toj centralizaciji je nacrt ustava EU koji još više proširuje ovlasti Europske Unije i na ona područja o kojima su dosad odluke donosile isključivo nacionalne vlade i koji predviđa glasovanje kvalificiranom većinom, a ne jednoglasnost odluka, kao što je to dosad bilo.

Stoga ta regionalizacija zapravo služi i kao aparat slabljenja nacionalnih identiteta i institucija nacionalnih država, čime se stvara prostor za stvaranje nadnacionalnoga, europskog identiteta.

LITERATURA

- Baubock, Rainer (2000) **European Integration and the Politics of Identity**. Brussels. Public lecture at the Austrian Permanent Representation at the European Union.
- Castells, Manuel (2002) **Moć identiteta**. Zagreb: Golden marketing.
- Hobsbawm, Eric (1993) **Nacije i nacionalizam. Program, mit, stvarnost**. Zagreb: Novi Liber.
- Hoppe, Marcus M. A. (2003) **Identity construction between region, nation and European integration: The Scottish National Party, Plaid Cymru and the Lega Nord**. u: ECPR Joint Sessions of Workshops **Workshop No. 3: Building a Party Family: Comparing Regionalist Parties** Edinburgh, Scotland 28 March – 2 April 2003.
- Katunarić, Vjeran (2003) **Sporna zajednica. Novije teorije o naciji i nacionalizmu**. Zagreb: Naklada Jeksenski i Turk.
- Painter, Joe (1998) **Multi-level Citizenship, Identity and Regions in Contemporary Europe**. u Anderson, J. (ur.) *Transnational Democracy*. London: Routledge.
- Riise, Thomas (2003) **European Institutions and Identity Change: What Have We Learned?**. pripremljeno za Richard Herrmann, Marilyn Brewer i Thomas Risse (ur.), *Identities in Europe and the Institutions of the European Union* (Lanham MD: Rowman & Littlefield, u pripremi).
- Smith, Anthony D. (1995) **Nations and Nationalism in a Global Era**. Cambridge: Polity Press.
- Pojmovnik europskih integracija. Ministarstvo europskih integracija**. <http://www.mei.hr/default.asp?ru=137&akcija=>
- EUROPARL. Members of the European Parliament**. http://wwwwdb.europarl.eu.int/ep5/owa/p_meps2.repartition?ilg=EN&iorig=home
- AER Member Regions**. <http://www.a-e-r.org/COMMUN/A15abis.html#new>
- Alpe Adria – Europe section**. http://www.alpeadria.org/europa/comitato_reg_h.htm
- Committee of Regions – Presentation – Role**. http://www.cor.eu.int/en/pres/pres_rol.html
- Committee of Regions – Press – Brochures**. http://www.cor.eu.int/en/prss/prss_5qu.html

REGIONALIZATION TODAY, CENTRALIZATION TOMORROW

KRUNOSLAV VUKELIĆ

Half-a-century old idea of united Europe, which rose from primarily (and maybe only from that) economic interests of western-european states, finally begins to realize in a formal way. However, it is still not so clear what is Europe becoming to be: some kind of confederation of european states or it is federal state in emerging process? However, the question of one universal european identity, which will comprise elements of all european nations, have been debated a posteriori. Although it is emphasized as principle that Union will respect national identities of member states, it is obvious that EU see principle of "Europe of regions" as more acceptable and stimulate strong-as-possible internal regionalization of european states, with decaying of national identities as hidden goal. In base of all regional movements was unrealized will for their own national state or, at least, greater autonomy in state in which they are belonging, and also dichotomy center-periphery in which that entities feel that they are exploited by the center. But all present regional movements abandoned that political goals because of two reasons: 1) in 1994. EU formed Committee Of Regions, institution in which regions can put up their requests; 2) theoretically, multi-level decision-making model in EU theoretically assure stronger relative power to regions than they had in parent states. From the other side, we consider that multi-level principle as illusive and temporary because legislation of European Constitution will lead to federalization and centralization of power in European Union. Therefore encouragement of regionalization and regional identities is only one chapter of making national border softer and weakening of national identities of "old" Europe with purpose of creation over-national european identity and centralized political system.

Key words: REGIONALISM, NATIONAL IDENTITY, EUROPEAN IDENTITY, EUROPEAN UNION; NATIONAL STATE